

# РАДА

газета політична, економічна і літературна  
ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.  
Рік четвертий.

Адреса редакції і контори:  
у Києві, Велика Підвальна вул. Д. 6,  
біля Золотих воріт.  
Телефон редакції 1458.  
Телефон Друкарні 1069.  
Умови передплати на р. 1909.

Авторі рукописів повинні подавати своє  
привілеї і адресу. Редакція може скорочувати  
і змінити статі; більші статі, до друку негод-  
лящі, переходять в редакції 3 місяці і ви-  
силаються авторам їх коштом, а дрібні замітки  
і дописи одразу знищуються.

Рукописи, на яких не зазначені умови  
друку, вважаються безплатними.

Умови друкування оповісток:

За рядок петіту попередю тексту або за  
його місце платиться: за перший раз 40 коп.,  
за другий 20 коп.

За рядок петіту після тексту: за перший раз  
20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає зароб-  
ітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп.  
за раз

Приймається передплата на рік 1909

на українську

політичну, економічну і літературну газету  
(рік видання четвертий)

## РАДА

яка виходить у Києві щодня, окрім понеділків і днів після свят, украї-  
нською мовою по програмі звичайних великих політичних газет.

Напрямок газети неупартійний демократично-поступовий

Особливу увагу РАДА звертає на місцеве життя провінції.

Власні кореспонденти в столицях і по всіх значніших містах України

РАДА має в Державній Думі і Державній Раді кореспондентів

На рік 6 карб. 3 1-го Января розмір газети побільшено  
Хто доплатить до рокової передплати ще 2 карб., той матиме.

3 додатком 8 карб. ДОДАТОК:

М. Аркас: Історія України-Русі

на веленому папері, багато ілюстрована (210 малюнків і пор-  
третів, 9 карт у фарбах, 4 роководи), в розкішній оправі з англієт-  
ського коленкору. Книжка ця коштує з оправою і пересилкою в  
окремому продажі 4 р. 75 коп.

Умови передплати у заголовку.

Пробні числа надсилаються даром.

482-7

## ТЕАТР б. Т-ва ГРАМОТНОСТИ.

Дирекція М. Садовського.

У неділю, 8-го марта, буде виставл. вранці—  
вечером, при уч. М. Лиха іскра поле спалить, сама  
Заньковецької, в 2-й раз—  
Счезне істор. траг. на 5 д. і 6 од. Карпенка-Карого. В  
понед., 9-го марта, по загальнодоступн. цім. в б.—  
Суєта. У пятниц.  
в бенефіс М. Заньковецької, в 1-й раз—  
Маруся Богуславка, іст. др. на 5 д.  
цього, вист. буде в 1-й раз—  
Са буде одиначка в пятницю, 6-го марта. Початок вист. ран. о 1 г. д. веч. о 8 г.  
Капельмейстер Густав Елінек. м.—385 Відповідальний режисер М. Садовський.

## Городський театр.

С. В. БРИКІНА.

На 5-му і 6-му тяжкі Великого посту відбудуться гастролі: відом. арт. (коларат. сопрано)  
В. В. ЛЮЦЕ, арт. імперат. театр. А. П. БОНАЧИЧА (драматич. тенор) і арт.  
Г. А. БАКЛАНОВА (баритон). Репертуар: в нед., 8-го марта, два  
спект.: ран. по загальнодоступ. цім. СКАЗНА О ЦАРЬ САЛТАНЪ, веч. гастроль В. В.  
ЛЮЦЕ—СКАЗНИ ГОФМАНА. Парти: Антоні, Джульєтти і Олімпі як. В. В. Люде.  
Партію Гофмана—Ф. Г. Оршківєв. 9-го, остання гастроль В. В. ЛЮЦЕ—ЛАМІЗ.  
Лакме—В. В. Люде. 10-го, в 5-й раз—ВАЛЬКІРІЯ. (Перший дозв. Кольда Нибс-  
дунговъ). Зигмунд—Оршківєв. 11-го, перша гастроль Г. А. БАКЛАНОВА—ПЕ-  
ПОНЪ. Демон—Г. А. Бакаланов. 13-го перша гастроль А. П. БОНАЧИЧА—ДИ-  
КОВАЯ ДАМА. Герман—А. П. Боначич. 14-го, в 6-й раз ВАЛЬКІРІЯ. Зигмунд—Ф.  
Г. Оршківєв. 15-го, 2-га гастроль А. П. БОНАЧИЧА—КАРМЕНЪ. Дон-Хозе—  
А. П. Боначич. 16-го, 2-га гастроль Г. А. БАКЛАНОВА—РИГОЛЕТТО. Ріго-  
летто—Г. А. Бакаланов. 17-го, 3-тя гастроль А. П. БОНАЧИЧА—ЦЕРОПІ.  
Ноні—А. П. Боначич. 18-го, 3-тя гастроль Г. А. БАКЛАНОВА—ЕВГЕНІЙ.  
Евгенієв—Г. А. Бакаланов. 19-го, 4-та гастроль А. П. БОНАЧИЧА—  
ДУБРОВСЬКІ. Дубровський—А. П. Боначич. 20-го, буде оголошено окремо. Білетти на  
всі оголошені спектаклі продаються з вівторка 3-го марта з 10-ти г. ранку в касі театру.

## М-во „Просвіта“ у Києві.

Сьогодні, 5-го марта, Городського Народного дома (коляши, т-ва  
у лекційному залі) НАРОДНЯ ЛЕКЦІЯ українською  
вибу- ГРАМОТН.)  
детськ. мовою:  
«Доісторичне життя світа й людини. Фауна і флора кам'яного часу. Перше  
знаряддя. Полювання. Рибальство. Домове життя.  
Читатиме д-ка В. О. Віліньська. Початок рівно в 7 год. вечора. Перші 6 рядів за плату  
(1-й ряд—25 к., 2-й—15 к., 3 і 4-й ряди—10 к., 5 і 6-й—5 к.). Останні ряди (200  
номерів) БЕЗ ПЛАТИ. 0-701-1

## В ІНДУСТРИАЛЬНІЙ І СУНІЯНІЙ ОДДІЛІ

МОСКОВСЬКОГО ТОВРГОВОГО ДОМУ

## І. ПЕХОВИЧ і СИН

Олександрівська площа, телеф. 2177.

У великому ви- всі НОВИНИ весняного сезону російських і замордонних  
борі одержано фабрик. На час контрактів ЗНИЖКА  
за готівку 15% 10-669-7

## Памятная Книжка КИЄВСЬК. ГУБ. НА 1909 г.

Вийшла з друку 3 друків. Адрес-календарем г. Києва й губернії.  
КІЄВСЬК. ГУБ. НА 1909 г. Ціна 1 р. 20 к.  
КАЛЕНДАРЬ (в палятурках).

Видання Київськ. губерні. статист. комітета, р. XXVII.  
Єдино справочне видання, що містить в собі адрес-календарні відомости не  
тільки по Києві, а й по повітам Київськ. губ.

## Продається:

В канцелярії статистич. комітета (Київ, Інститутська,  
к. 22); в книгарнях: Оглобіна—Хрещатик 33, Ізяс-  
ковського—Хрещат. 20 і 35; Іогансона—Хрещат. 41 й Прорізна 1; Розова—Фун-  
дуклеївська 10; Іванова—Фундукл. 2; Шелле—Миколаївська, 9; Просіяниченко—  
Фундукл. 4 і в конторі по прийманню оповісток С. Д. СЕРГІЄНО—Хрещат-  
ник 34, (Пассаж) кв. 40. 10-682-4

## Артисти та артистки

для укр. групи потрібні негайно. Отель „Ру-  
ан“, № 5. 2-703-1

## „Землеустройство“ з примусу.

Після того, як Дума так охоче пі-  
шла назустріч бажанням уряду в справі  
ствердження й навіть удосконалення  
закону 9 ноября, урядові, здавалося б,  
нема чого піклуватись про дальшу до-  
лю цього слова. Справді: і ка-  
пітал придбано, бо закон про зруйн-  
вання общини остаточно затверджено,  
і невпинні заховано, бо додержано  
„конституційної“ форми.  
Однак, урядові мало осягнених  
результатів. Відомі слова прем'єра—  
„оцініть вагу моменту, зрозумійте, яка  
сила в ваших руках і знайте, що я  
не можу допустити не успіху“—  
ці слова, виголошені нещодавно в  
наряді неодмінних членів губернських  
присутствій і землеустроительних комі-  
сій, на місяць справляють бажаний  
ефект.

Маємо зараз два дуже цікаві і ха-  
рактерних документи в цій справі.  
Перший з них—це циркуляр Харьків-  
ського губернатора земським началь-  
никам од 24 февраля 1909 р. Цирку-  
ляр радить земським начальникам, „не  
приниплюючи своєї діяльності в напрямі  
закріплення надільної землі в осо-  
бисту власність по залях поодиноких  
господарів, з усіх сил звертати увагу й  
викликати інтерес сільських громад  
до переходу на особисте володіння в  
повний складі з розбивкою надільної  
землі на хутори або одрубні частки,  
пояснюючи людности, при всякій зруч-  
ній нагоді, всі переваги подібної систе-  
ми землекористування й нагадувати  
й про ту запомогу, на яку вона має  
рахувати, як що буде постановлено по-  
добного приговора, з боку землеустро-  
ительних органів уряду.“

Другий документ—це справоздання  
„Черн. Сл.“ про особливу нараду, що  
відбулась 6 февр. у Чернігові в справі  
здійснення закону 9 ноября й захо-  
дів для розвитку цього діла. Нарада  
ця, в якій брали участь вице-губерна-  
тор, член губернської землеустроитель-  
ної комісії, губернський землемір і  
члени губернського правління, поста-  
новила, між иншим, „звернути увагу  
земських начальників на те, що гро-  
мадські переділи землі являються най-  
зручнішим моментом для переходу до  
особистого володіння. Окрім того, зем-  
ські начальники повинні пильно сте-  
жити за тими громадами, де незабаром  
настає час переділу землі, й особли-  
во ширити в цих громадах ідею  
особистої, земельної  
власности, вияснюючи перед ними  
всю користь од комасації земель“.

Зміст обох документів, коли викла-  
сти його звичайними словами, зводиться  
до того, що на земських начальни-  
ків тепер накладається пильком нові  
функції. По ідеї своїх фундаторів ін-  
ститут земських начальників має бути  
органом виконавчим; тепер він стає  
органом пропаганди певних думок...  
земські начальники—принипини, в за-  
даннях двох губерній—од нині повинні  
не тільки собою виконувати постано-  
ви й бажання селян, що до виділу з  
общини, а й вжити активну участь у  
здійсненні закону 9 ноября, та ще й  
участь тенденційну, односторонню.

Як поставляється земські начальни-  
ки до своїх нових обов'язків—це ясно  
само собою. Щоб вислужитись перед  
начальством і запобігти його ласки,  
вони „не шадя живота“, й горлянки,  
„здійснюватимуть“ закон 9 ноября в  
бажаній для уряду напрямі.

„Не можу допустити не успіху“...  
Очевидно, ці слова мали більший  
вплив на представників місцевої адмі-  
ністрації, ніж протест того ж міністра  
проти „примусового проведення зако-  
ну 9 ноября на місцях“, протест, ви-  
голошений у тій самій нараді неодмін-  
них членів губ. присутствій і землеустр.-  
комісій. „Не успіху“ не буде, й коли це  
неодмінно викличе „примусове провед-  
ення“, то—тим гірше для впертих  
селян, що не охоче йдуть назустріч  
урядовим бажанням. П. А.

## З білоруського національного руху.

Білоруський національний рух по-  
троху починає виходити з стадії  
кружкової теоретичної і виявляється у  
поширенні видавництва, в заходах  
кодо націоналізації школи. За останні  
часи по українських і російських ви-  
даннях появився ряд статей, присвя-  
чених білоруському відродженню. Га-  
лицькі „Діло“ і „Руслан“ надруко-

вали дуже прихильні статі, а в  
„Москов. Еженед.“ і збірнику „Фор-  
ми національного движени в совре-  
менных государств“ уміщено ста-  
ті білоруського автора Антона Нови-  
ни; статі ці інформаційного характе-  
ру, і з них та, що у збірнику—досить  
повна і докладна. Білоруські діячі  
стали на вірний шлях, взявшись самі  
за зазнайомлення російського грома-  
дянства з своїм рухом; досі монопо-  
лію писання про білоруський рух  
держало в своїх руках „Новое Время“  
з його крайніми підголосками, так  
само як недавно ще й про українство  
можна було знайти звістки хіба тіль-  
ки в тому ж „Новому Времени“. Не  
дурно-ж підчас святкування ювілею  
Суворіна на світ картині фігурува-  
ли народи Росії,—в глибокій картині,  
що уявляла собою суворинську дру-  
карню. Цікаво в яких позах стояли  
ті „національні фігури“,—чи не вдя-  
ливі „маститому юбілару“ мали во-  
ни виявляти,—за те, що не давав їм  
спати, неустанно цюкуючи своїх „мо-  
лодцов“ на всякі прояви їх власного  
життя! Білоруси зрозуміли, що коли  
вони хтять увійти в громаду славян-  
ських народів, як рівноправний член  
спільної сім'ї, то мусять сами озва-  
ти і розказати про себе, не ждучи,  
поки хто з ласки своєї кине якусь  
поверхову замітку, а найважливіше—  
спростувати брехні всіляких новоре-  
меських писак. Хіба не характерно,  
що досі мовчать про білоруський на-  
ціональний рух найблизчі сусіди бі-  
лорусів—поляки, і тількі зрідка ві-  
ленський „Kurjer Litewski“ бовкне  
щось про небезпеку білоруської про-  
паганди—для польського землеволо-  
діння в краю.

З статей д. Новини довідуємось  
про цікаві подробиці нового куль-  
турно-національного руху на Білій  
Русі,—про зведення науки біло-  
русською мовою по школах і заходи  
білоруських учителів коло цієї справи,  
про поворотну течію серед біло-  
руського громадянства до унії, старої  
білоруської віри. Цим способом спо-  
діваються залагодити антагонізм між  
католиками й православними білору-  
сами. Але поки що заходи в цьому  
напрямку розвиваються об опозицію  
католицького духовенства, перейня-  
того колонізаторським духом. Сильну  
агітацію веде проти білоруського ру-  
ху спеціальна газета „Крестьянинъ“,  
видавана у Вільні змовкоченим біло-  
русом Ковалюком. Але національна  
свідомість по трохи все ж таки про-  
ходить у народній масі і недалеко,  
може, часи, коли білоруський рух  
стане стійким елементом культурно-  
го життя.

## Листи з Петербургу.

IV.

Шевченків день.

Яюсь само собою, без яких там  
заходів та спеціальних постанов, Шев-  
ченкові роковини стали для нас най-  
більше поважаними національними  
днями. Дні національної жалоби, уг-  
лубленої свідомости, судні дні, коли  
зводяться рахунки нашого національ-  
ного життя. Сталося це так натураль-  
но через те, що й сам Шевченко, і  
ідейний зміст його літературної твор-  
чости,—як це завважили колись самі  
такі поет,—найтісніше зв'язані з до-  
лею його народа й краю. Я не кажу  
про той містичний зв'язок між особи-  
стою трагічною долею поета та долею  
його краю,—це тема власне для поетів,  
—а про те значіння, що мали й  
мають і особа поета, і його творчість  
на увесь дальший поступ українсько-  
го письменства, українського руху,  
українського політично-соціального  
життя.

Такий великий поетичний талан-  
тавий би першорядне місце у всякій  
літературі. Для української літерату-  
ри він став тим дорожчим самопо-  
втом, що мимоволі вбірає в себе очі,  
не дає пройти повз себе неважливо.  
Шевченко, як велика поетична сила,  
примусово зв'язати на українське пись-  
менство, рахуватися в ним усіх, хто  
взагалі не хотів би на його вважати  
і з ним рахуватися. Геніальна постать  
поета одіграла для нас, кажучи вуль-  
гарно, велику демонстративну роль:  
література, що має такого великого  
представника, має разом і всі права  
на повне і цілковите признання. Цей  
момент в значінню для нас Шевчен-  
ка особливо був цінним в противі то-  
го довгого часу, коли українське сло-  
во позбавлене було всіх горожанських  
прав і могло легально виявляти себе  
в очах широкого світа лиш так ва-  
галі примітивно—з погляду провід-  
них ідей та й самої такої форми, що

справді це могло „непосвященним“ да-  
ти привід для сумнівів над признан-  
ням української літератури. Та й те-  
пер, власне кажучи, сумнівні ті ще не  
зникли. Змагання про те, чи єсть украї-  
нська література і мова, не в меншій  
мірі на часі тепер, як і змагання—чи  
єсть у нас конституція, чи нема її.

Ще більше значіння має для нас  
Шевченко ідейним змістом своїх тво-  
рів. Той народолюбний грунт, на який  
ступила і на якому мала натурально  
розвиватися українська література,  
Шевченко так углубив і зміцнив де-  
мократичним змістом, що сим вже бу-  
ло освітлено й утворено і дальший  
ідейний шлях нашого письменства.  
Тим самим шляхом широкого демо-  
кратизму пішов і весь національний  
рух наш. Основи того руху мусяли  
такими складатися і незалежно від  
впливу Шевченка; українське національ-  
ність тоді представляла майже  
сама народня маса, і вже через та са-  
ме всяка національна робота мала бу-  
ти перш за все роботою на користь  
маси народньої. Але ті неясні, стійкі,  
но-інстинктивні потяги тодішньої не-  
численно української інтелігенції Шев-  
ченко звів у певну, виразну політично-  
соціально програму, що могла міняти  
форми своєї форми—відповідно тому,  
як змінювалися форми самого життя, та  
ідейним духом своїм мала оставитися  
незмінною—так само, як незмінно-в'яч-  
ний остається ідеал блага народ-  
ніх мас.

Так Шевченко, син народа і гені-  
альний співець його неволі, згрома-  
див усі ті змагання, що стали на пра-  
порі українського руху, опертого на  
інтересах народньої маси; устами Шев-  
ченка, як сказав один його критик,  
заговорив увесь народ. В тім і ле-  
жить секрет надзвичайної популяр-  
ности Шевченка, ширшої за популяр-  
ність письменника: це популярність  
народнього трибуна, борця і страдника  
за народнє право. Звідси ж попу-  
лярність і традиційних Шевченкових  
роковин, що вімені поета єднали усіх,  
хто не забув про рідний край і народ.

Таке значіння Шевченкових роко-  
вин особливо почуватися в Петербурзі.  
Тутешня українська інтелігенція,  
одірвана од непосредної робо-  
ти на рідному ґрунті, а то й—зле-  
дильшого—від усякої української ро-  
боти, почувала в цей день свої моральні  
зв'язки з Україною і йде шанува-  
ти її найкращого сина. Сього року  
шанування пам'яті поета було особ-  
ливо урочистим завдяки ведомому  
концертів, що уривається для побіль-  
шення фонду на пам'ятник Шевченка.  
Про самий концерт напишу вже  
в другому листі. О. Білоусенко.

## Державна дума.

Засідання 3 марта.

Обміркування дали державний  
бюджет. Першим ухвалено росписе мі-  
ністерства юстиції в цілому. Дебати  
з приводу цього питання подано у  
вчорашніх телеграмах.

Після перерви місце голови за-  
ступає Хомяков. Перше, ніж пере-  
йти до порядку дня, голова бере  
собі слово, щоб перепросити Маркова  
2-го. „На підставі наказу,—заявляє  
Хомяков,—ніхто не має права крити-  
кувати вчирків голови, але гадю, що  
голова має повне право, як що він  
сам вважає який небудь свій вчинок  
негарним або нетактовним, прохати  
Думу вислухати його.“

Зупинивши члена Думи Маркова  
2-го в одному з останніх засідань, я  
висловився „таким член Державної  
Думи“. Мій обов'язок сказати Думі,  
що я висловився неправильно. Через  
це перепрошую й Думу й члена Думи  
Маркова 2-го, тим паче, що сказав  
я це не од свого імені, а од імені  
князя Волконського, який мене на  
це уповноважив“.

Роспис тюремного управління.

Воейков 2-й читає доклад бю-  
джетної комісії в справі роспису го-  
ловного тюремного управління й од  
її імені вносить таку формулу.

„Вважаючи необхідним, 1) щоб у  
Думу було внесено законопроект про  
поліпшення санітарних умов у тюр-  
мах і 2) щоб у Думу було внесено  
законопроект про організацію домів  
праці для виспаних,—Дума переходить“ і т. д.

Промова Герасімова.

Герасімов наводить цифри, що ма-  
люють страшно невітніє становище  
тюремної справи, й покликється на  
визку відомостей, які ілюструють тю-  
ремний режим. Оратор приходить до  
висновку, що в нас тюрма являється  
розсадником злочини, пригноблячи

й поневолення, де в людині випле-  
куються антигромадські інстинкти.  
Тюрма в Росії є тюремною акаде-  
мією для тих, хто потрапив туди не за  
злочинство, а через лихі обставини.  
Система тюремної многовластності  
приводить до всевластності міністер-  
ства внутрішніх справ і до фактично-  
го безвласття міністерства юстиції, яке  
дивиться на цю справу з висоти теоретичних міркувань. У всевластності  
міністерства внутрішніх справ треба  
шукати причини того переконання,  
що різки, кулаки, розстріли й всілякі  
репресії являються найкращим засо-  
бом до заспокоєння в тюрмах.

Час поглянути на тюремну справу  
не з погляду розправи й злісної пом-  
сти, як це практикується в нас, а з  
погляду вживання найкращих засобів  
до поправлення в'язнів.

Ан-тонов гадає, що адміністрація  
має занадто великий вплив на тю-  
ремні справи. Необхідно утворити  
місцеві губернські тюремні управління.  
Звертаючись до питання про пере-  
повнення тюрем, оратор вважає не-  
обхідним, щоб ув'язнені наділи цього  
ліха, якомога скоріше провести в  
життя закон про умовне звільнення й  
переглянути паспортні правила, щоб  
зменшити число пересильних. Що до  
поліпшення санітарних умов у тюр-  
мах, то цьому лихові легко зарадити  
збудуванням нових тюрем і поліп-  
шенням харчів для в'язнів.

Кузнецов каже, що ні уряд, ні  
Дума не борються з переповненням  
тюрем радикальними засобами. Най-  
кращий шлях — це шлях реформ, шлях  
наділення селян землею й робітниче  
законодавство. Не тільки дієві пред-  
ставники народу, а й кадети повинні  
бути б сказати, а що цьому міністер-  
ству, цій інквізиції, варварству — вони  
не можуть дати ні шага.

Начальник головного тю-  
ремного управління повстає  
проти скорочень, внесених бюджетною  
комісією в його розпис. Оратор за-  
вважає, що міністерство вживає всіх  
заходів, аби розвинути арештанську  
працю й поліпшити їм харчі. Проект  
нової харчової таблиці буде внесено в  
Думу. Одмовляючись од того, що в  
тюрмах трапляються поодинокі непо-  
розуміння, міністерство ніколи не ста-  
не, але воно завжди гостро повстає  
проти всяких одступів од закону й  
гуманності, поскільки це не суперечить  
строгій дисципліні в тюрмах.

Наприкінці оратор заявляє, що  
Дума може сподіватися, що управління  
живе всіх заходів, аби здійснити  
всі її законні бажання. Ми хочемо —  
каже оратор — насильно це можливо,  
зробити в'язнів користними й увільни-  
ти державу од величезних на них  
затрат. Ми хочемо, насильно можли-  
во, поправити їх морально й підтри-  
мати при виході з тюрми.

Петров 3-й заявляє, що трудно-  
вки, зважаючи на теперішнє станови-  
ще російських тюрем, голосувати-  
муть проти розпису головного тюрем-  
ного управління.

Формулу бюджетної комісії з по-  
правкою Тимошкіна — щоб було органі-  
зовано сільсько-господарські тюремні  
колонії — й поправкою Шульгіна — щоб  
було організовано дома праці для дов-  
гострочних — ухвалено.

У вечірній засіданні, коли також  
обмірковують розпис тюремного уп-  
равління, Антонов висловлює ба-  
жання, щоб тюремне управління було  
переведено в казенне помешкання.  
Бажання ухвалено.

Дворянінов висловлює бажан-  
ня, щоб арештантів привозили на  
шарварки. Шульгін знов висловлює  
бажання за організацію домів праці.  
Поки ж таких домів немає, оратор  
пропонує признавати арештантів на  
приватну працю, збільшивши для то-  
го тюремну варту й збільшивши жа-  
лування тюремним надзирателям.

**Розпис управління неокладних оплатів.**  
Дума переходить до обміркування роз-  
пису головного управління неоклад-  
них оплатів. Докладчиком — Голі-  
цин. Докладчик висловлює бажання,  
щоб справа народної тверезости була  
передана місцевим громадським  
інституціям. Далі докладчик висловлює  
бажання, щоб було виконано тор-  
ішні бажання Думи.

С. П. Митрофан довго промовляє  
проти шпідтва. На думку оратора,  
уряд не досить бореться з цим ли-  
хом. Вірю, кінчає він, що Дума скаже  
своє слово в справі осуду шпідтва.

Предкальн од імені с.-д. заяв-  
ляє, що фракція голосуватиме проти  
розпису.

Кінець дебатів у справі розпису  
управління неокладних оплатів од-  
кладено до сьогоднішнього засідання.

### ПО РОСІЇ.

**— До запитання про приватні залізничі.**  
В різних колах дуже цікавляться по-  
ясненнями, які повинен дати уряд з  
приводу приватних залізниць. Торго-  
вці сфери підтримують тих, які дума-  
ють, що в цій справі треба дати вели-  
ку силу Державній Думі. Думаєть,  
що праві партії стоять за те, щоб  
такої ваги Думі не давати, бо це для  
них же буде не користо. Діло таке,  
що коли Дума буде розбирати справи  
про збудування нових приватних за-  
лізниць, то деяким правим депута-  
там буде ніяково, бо вони самі бага-  
то залізниць беруть для будування.  
Виступати ж в Думі, як підприємцем  
ми би не хотілося. Краще поки це ро-  
битися тихенько, поза очима.

**— Трус в психо-неврологічному інституті.**  
В неділю, вранці, наказу охоранки,  
як каже Р'яць, гурт поліції в кіль-  
кості 30 душ зайняв помешкання про-  
ти психо-неврологічного інституту.  
Через годину цей гурт, по знаку, на-  
правився до інституту. 15 чинів по-  
ліції вийшли на другий поверх: тут  
застали натовп людей, які намагали-  
ся вилатати двері на горіше. Офіцер,  
від поліції, скомандував «руки в  
гору» і ватовп під наведеними ре-  
вольверами аупинився. Вони ходи і по-  
мешкання в інституті зараз же було  
занято поліцією. Кинулася скрізь шу-  
кати. Найбільшу увагу звернули на  
помешкання «психологічної лабораторії».  
Тут, як думала поліція, відбува-  
лося візвання злучених партій соці-  
ялістів-революціонерів. При трусі тут  
знайшли оповістки, якими прохали  
прибути на візвання, протоколи, від-  
озви і брошури. В арештованих знай-  
дено було велике листування. Неба-  
вом з охоранки прабув жандармський  
полковник Іринов. Через те, що в  
інших помешканнях знайдено неле-  
гальну літературу — рішили зробити  
трус по всіх кімнатах. Але тут нічого  
не знайшли. Всіх, хто був під той  
час в інституті, арештовано. З цих 15  
душ зовсім не належать до інституту,  
шість душ слуг, та троє студентів:  
Книжок та документів, які не нале-  
жать до інституту, забрано пудів сім.

**— Синод про вихрестів.** Недавно на  
зібранні синода, як пише газета  
«Фрайнд», розбиралося питання про  
те, як проповідувати православну ві-  
ру серед іновірців, щоб ця про-  
повідь не йшла проти волі совісти,  
про яку зараз іде річ в Думі. Де-які  
члени синоду розказували, що після  
маніфесту 17 октября підупала зов-  
сім можливість пропаганди правосла-  
в'я серед магометанів, католиків, лю-  
теран та інших. На їх думку, ще од-  
ні тільки євреї можуть вихрестувати-  
ся в православну віру. Це, кажуть  
вони, робитиметься тому, що євреї,  
коли приймає православну віру, одер-  
жує і громадські права і увільняється

від всяких обмежень, як от межі осі-  
лості то-що. Члени синода думають,  
що це можна використати для прав-  
ослав'я і євреям-вихрестам обяза-  
ково треба дати такі самі права, як і  
православним. Зараз вихрестів не  
приймають на державну службу, а  
коли й пробьється який на службу,  
то його бойкотують товариші та нех-  
тує начальство. Пашпортна система теж  
немає неприемностей та прикостей  
робити вихрестам. Синод визнає, що  
всі ці обмеження шкодливі для прав-  
ославної церкви і через це постано-  
вив: 1) Клопотатися через обер-проку-  
рора перед радою міністрів, щоб було  
полішено становище вихрестів, зрів-  
нянням їх в правах з православною  
людністю. 2) Організувати курси для  
ознайомлення місіонерів з талму-  
дом новою історією євреїв, та з єв-  
рейськими сектами. 3) Вихрестки, які  
подаватимуть свідоцтва від поліції  
про бідність, видавати допомогу з  
осілости місії. 4) В межах єврейської  
осілости відкрити школи-пріоти, де  
єврейський сиріт виховували б в  
православній вірі. (Слово).

**— Заліди серед засланців.** З турханци-  
ви нам пишуть про тяжке становище,  
в якому зараз перебуває людина в цій  
стороні, після відомих походів розві-  
шак нальотчиків: Оповіщення про ві-  
ськовий стан у турханській стороні  
за 4-е януаря прийшло до нас 3 фе-  
враля, бо телеграфний дріт досі не  
спинейська, а до Турханська ходить  
сама пошта. Політичні трохи не тис-  
яча, терплять тепер безпосередню  
трівогу і небезпеку. Гомонять, що тріста  
чоловіка засланців наміряється стар-  
шина перевести в якутську округу  
після того, як слідство зробить на-  
вчайна слідча комісія, яка вже іде.  
Іде й ген.-губ. військовий, рота мо-  
скалів, жандарми. Налётчиків пере-  
слідує ватага москалів. Друга ватага си-  
тить у Турханську. Ці москалі то пош-  
ту провозають, то старшину, то на  
варті стоять. До цього голодували бідні  
люде, а тепер нічого не їстимуть й  
багатенькі. Засланці зовсім марніють.  
«Посібя» не дістають вже три, чоти-  
ри місяці. Страх, що робиться, ідуть  
вже митей конину. За зайця, що  
коштував колись 20 коп., тепер жор-  
обованця треба дати, а його нема. Чаю  
навіть не п'ють горяад, а їдуть чор-  
ний хліб з водою. Муки і страданья.  
(Од. власт. кор.)

**— Шпигунська література.** В «Книжній  
літописі» підраховано, що за час од  
20 декабря 1908 року до 28 февраля  
1909 року вийшло в світ 830,000 при-  
мірників шпигунської літератури. Най-  
кращий врожай цієї літератури при-  
падає на місяць януаря, в якому вро-  
дило 592 тисячі примірників. Як і  
раніше, найбільше ширяться «Прик-  
лючення Шерлока Холмса по его про-  
токолам» і «Натя Пинкертон».

**— Звичайне явище.** З Новозибкова  
«Єврейським зв'єстіям» пишуть, що  
там сталося звичайне явище, яких  
зараз досить багато в євреями. Діло  
таке, що місцевий житель Тік-Пук 22  
роки тому жив в г. Вітебську і там  
у нього вродився син первак Семен.  
Через два роки хлопчик помер. Дру-  
гого сина, який народився через рік  
після смерті першого також названо  
було Семеном. Помилково смерть пер-  
шого сина не була зазначена. І от  
того року його записано було в спи-  
сок на привоз. Вітебське міщанське  
товариство, розглядаючи списки, по-  
бачило, що в сем'ї Тік-Пука зазначе-  
но два Семена. Добре знаючи, що в  
євреїв цього не може бути, товари-  
ство приказало поліцейському управлі-  
нню г. Новозибкова перевірити цю справу.  
Поліція встановила, що дійсно  
Семен — старший вмер. Про це вони  
і повідомили як батька дитини, так і  
війсьське присутствіє. Це останнє, за-  
місьп того, щоб викреслити вмершого

я опівночі і знову лежить і кашляє.  
І такий жовтий, слабкий, сердитий.  
І щодня вчить і щодня треба слу-  
хати його довгі навчання.  
Одні і ті ж.  
Літом про мух, зимою про грубки.  
Тепер зима.  
«Ні, ви не вмієте затопити грубки.  
Ви її за три дні не затопили б без  
мене. У вас дрова не горять, у вас  
дрова не займаються, бо ви не вмієте  
запалити.»  
Вам тріски потрібні, без трісок ви  
не можете запалити, вам трісок тре-  
ба... А все через те, що ви не вмієте  
запалити без трісок... Я зразу запалив,  
підійшов і запалив... і зайня-  
лось! Одним сірником! а вам треба  
підрукорку... А тепер 11 копійчок  
десяток! 11 копійчок! Грошники! Да-  
вай, давай грошники! а все через те,  
що ви не вмієте запалити одним дво-  
ма сірниками. А я запалив, я затоплю  
одним сірником. Постав мені сто гру-  
бок і я запалив одним сірником... Во-  
умію, а ви не вмієте».

І так без краю, і так без кінця.  
О, хоч би скоріш тебе винесли з  
хати, хоч би скоріш забав твоїх про-  
клятих, одноманітно-рівний голос, о,  
хоч би...  
І він одягається... Поволі. Мовчки.  
І коли одягнеться, б'є себе по ки-  
пешнях, і затримавши руку на одній  
а них, починає:  
«А де мій огарок? Де огарок? Я  
не можу йти вночі по східках без  
огарка... Я не хочу без носа бути. Як  
я йтиму без огарка? Щоб без очей  
остатись? Вилкою очі, а потім на все  
життя останеться калікою.»  
Або впад, шию зверну... повила-  
мую ноги, руки, не зможу працюва-  
ти... А хліб хто буде заробляти? Ти?  
Ти тільки умієш проживати...

зо списків, оштрафувало Тік-Пука на  
300 карб., а сина його Семена, який  
20 років тому вмер, записало в єврей-  
ський недобор.

**— В 24 години.** В станції Великокня-  
жеській, як повідомляють газету  
«Р'яць», є оточений отаман Ушаков  
і д-ка К., яких всі жителі бояться  
більше ніж вогню. Отаман такий «ви-  
члнвий кавалер», що коли вчує, що  
хтось хотіє слово вимовити про д-ку  
К., то зараз же в 24 години виспає  
з станції, або й вступає на кулачки.  
Так, недавно він вислав одного ро-  
бітника, за те що той не досить по-  
важно говорив про д-ку К. За ту ж  
привину він власними руками побив  
візника і засадив його під арешт. А  
в клубі стався цілий скандал. Підчас  
антракту на виставі в клубі д. К. зди-  
балась дівчину, яка шила її білизну і  
стала досить різко виговорювати їй  
за те, що та не в пору принесла їй  
білизну. Дівчина відмовила, що вона  
принесла, але не заставала д. К. до-  
ма, носити ж частіш вона не має змо-  
ги, бо вона робить іна і їй час доро-  
гий. Д-ці К. показалося образливими  
слова дівчини і вона нажалілася ота-  
манові. Тоді отаман вибіг і почав  
кричати при всіх на бідну дівчину.  
Та попрохала його замовкнути. Тоді  
Ушаков побіг в касу клубу, взяв гро-  
ші за білет, віддав їх дівчині і при-  
казав поліцейському вивести дівчину  
з клубу. Спена ця дуже стурбувала  
публіку. А то недавно отаман зайшов  
в крамницю і заявив прикащикам,  
що як що вони будуть негарно гово-  
рити про полковника К., то він їх в  
24 години вишле з округи. Після  
цього вся людина боїться спомяну-  
ти імя полковника К.

**У ФІНЛЯНДІ.**  
— Законопроект про робітників. В Фін-  
ляндії вироблено нового законопроек-  
та, який поліпшує становище робіт-  
ників і організує фабричну інспекцію.  
Цей законопроект каже про продов-  
ження робочої пори для дорослих ро-  
бітників. Головні пункти проекту та-  
кі. Робоча пори не повинна тягнутися  
довше 60 годин в тиждень. Роботи  
більш приваженого забороняються  
для тих, кому не має 18 років, а для  
других вони не повинні бути довше  
10 годин в тиждень та 120 годин в  
рік. Додому роботу давати зовсім за-  
бороняється, бо можуть бути зловжи-  
ванням законом. Неповнолітнім за-  
бороняється працювати більш 6 годин,  
а парубочам 10 годин в сутки. Робо-  
та дітей між 7 годинами вечора і  
6 годинами ранку забороняється. За-  
бороняється також ночна праця жі-  
нок з 9 год. вечора до 6 год. ранку.  
В небезпечних та тяжких підприєм-  
ствах забороняється робота дітей та  
жінок. Що до фабричної інспекції,  
то проект вводить асистентів-помі-  
шників од інспекторів, які вбирати-  
муться а самих же робітників.  
(Р'яць).

**ПО УКРАЇНІ.**  
**У КИЇВІ.**  
— Смертний присуд. 3 марта в київ-  
ському воєнно-окружному суді роз-  
глядалася справа Якова Дорошенка  
(Єрмолая Сомгіна), которого обвиню-  
вано за розбійство в коногопському  
повіті на Чернігівщині. Суд роз-  
глянувши справу, визнає Дорошенка  
винуватим і присудив до смертної  
кари.

**— Трус.** З наказу київської охр-  
анки 2 марта зроблено було трус у  
Нухима Когановського і у його дочку,  
Ревекі (Нижній Вал, 63), у Хані  
Житомірській і Бейлі Іфланді (Велика  
Житомірська, 13), у Дорі Гольден-  
фарб (Крещатик, 28) — взято листуван-  
ня і у Олені Горської (Велика Під-

Боже, Боже! Скільки в цій кім-  
нати було поцілунків, обіймів! Як ожи-  
вала в цій кімнаті!.. А слів скільки  
було ним проліто! Соромно було йому,  
школа чогось... Маленьке мое... Коли  
я послала гроші? У середу? так... се-  
реда, четверг, п'ятниця, субота... 4  
дні. Нехай пішли у четверг... четверг,  
п'ятниця, субота... Ні! мабуть ще не  
одержав... О, коли б ти знав, як до-  
рого дсталося мені оця десятка!..  
П'ятьорку позичила, а п'ятьорку укра-  
ла у його... Крапа по гривнику, по  
четвертаку, божилося, клялась...  
А ти і не знаєш, що тебе чекають  
гроші... Сидиш ти, мабуть, зараз у  
хаті за столом, читаєш книжку, або  
дивишся у вікно. А за вікном біліє  
сніг, біліє, біліє... В хатах світяться  
вогни... Де твої думки? Куди летять?..  
А може... плачеш?! Все вчаться, всі в  
Петербурзі, а ти мусиш сидіти на  
селі... Підожли... підожли, хлопчику...  
се одіжди... Я нічого не обіцяю,  
але... підожли... Не плач мое дитиня-  
точко, не плач мое любеньке, мій  
Ясику, мое Яюничко! Все буде до-  
бре... Я виплаю, виплаю на дорогу...  
не плач... не плачеш? У вікно ди-  
вишся? Ну, дивись, дивись...  
«Та котилася зоря в небі,  
Та й впала до долу»...  
І пісня хотіла розростатися, роз-  
ростілась, але обірвалася, стіхла, на  
очах заблещали слези, вперед ви-  
тяглися груди, голова, і вона — ска-  
мьяніла.

Зникли думки, стіни, розкрилась  
чорна пуста ніч, виролась крила і  
вона легко понеслась, полетіла туди,  
туди — в калузьку губернію.

Петербургу, 09 р.

— З Київщини. Тиф серед арештованих.  
Бердичівська повітова земська упра-  
ва повідомляє, що в казатинській во-  
лости серед арештованих з'явився  
сипний тиф. Занедужало п'ять чоло-  
віка. (К. В.)

— Фальшивини грошей. З г. Радом-  
шля надійшла звістка, що цими  
днями там поліція застала цілу  
компанію фальшивиників. При їх знай-  
денні всі прилади до вироблення гро-  
шей. Трьох арештовано.

— З Володи. Позов управи. Власт-  
телька у г. Житомирі Приходькова-  
Козловська позиває житомирську го-  
родську управу, щоб та сплатила їй  
100 тисяч карб. за захоплені городом  
21 тис. кв. саж. землі по березі річ-  
ки Каменки. (Сл.)

— Неписьменний старшина. З м-ка Ям-  
поль, кременецького пов., нам пишуть:  
Старшина нашої волости вибув при-  
значений йому строк служби і оце  
недавно скликано було волосний сход,  
щоб вибрати нового старшину. П. ми-  
ровий сказав сходові поновити стар-  
шого старшину, який, мовляв, тямать  
своє діло, слухається його, але селя-  
не ні за що не згожувались. Після  
довгих та палких суперечок обрано  
старшиною людину зовсім неписьмен-  
ну. Цікаво зазначити, що багато кан-  
дидатів забалотировано було через  
те тільки, що вони були письменні.  
Ворогування проти письменних аро-  
сло настільки, що селяне, як гонорш-  
лось тоді на сході, бажали б мати  
собі й писаря неписьменного. Вислов-  
лювались також бажання, щоб писарь  
настановлявся громадою і тільки на  
трехліття. (Од власн. кор.)

— З Чернігівщини. До справи про убив-

валяна, 37), у котрої взято 357 при-  
мірників брошюрок: «Всеобщая заба-  
стоска» і «Німецькая соціаль-демо-  
кратія».

— «Інословні» і духовні школи. На  
одному з останніх своїх засідань  
сінод постановив з майбутнього  
шкільного року дозволити приймати  
в нижчі духовні школи і семінарії  
учнів, батьки яких не належать до  
духовенства, без всякого проценто-  
вого обмеження.

— Дисциплінарна команда. 3 марта в  
Києві в с. Медвель, новгородської  
губ. одправлено 100 чоловік салда-  
тів, котрі одбувають за різкі прови-  
ни кару в дисциплінарному бата-  
ліоні.

— Нові номерційні школи в Києві. Гурт-  
кові київських учителів, на чолі яких  
стоїть д. Лорченко, дозволено з май-  
бутнього шкільного року заснувати в  
Києві комерційну школу, що має пра-  
ва державних комерц. шкіл. Дозвіл на  
таку школу одержав також кол-  
пийний директор алатопольської гім-  
назії, д. Янушкевич.

— В міській театральній комісії. На  
засіданні театральної комісії, що від-  
булося недавно, розглядалося прохан-  
ня антрепренера міського театру, д.  
Брикіна про те, щоб дозволено було  
йому підчас гастролей Шаліянина про-  
давати квитки на 5.500 карб. на кож-  
ну виставу. Комісія не уважила цю-  
го прохання, дозволивши Брикіну  
продавати квитки тільки на 4.000  
карб. Цю постанову 3 марта міська  
управа затвердила.

— Справа студента Шварцера. 6 марта  
в київському окружному суді розгля-  
датиметься справа відомого атлета  
студента Шварцера, которого обвиню-  
вають за шахрайство а веселяки.

— Тиф у Києві. 3 марта по київсь-  
ких лікарнях було слабих на тиф: в  
александровській — 288 чол., в кири-  
льській — 69 чол., в чорнобачій — 32  
чол., в єврейській — 53 чол., в дегте-  
рський — 147 чол.; всього по київсь-  
ких лікарнях було слабих на тиф 589  
чол. В прийомному покої в алекса-  
ндрівській лікарні ночувало 4 слабих.

— В університеті. Іспити по богосло-  
в'ю відбудуться: 9 марта — на юридич-  
ному факультеті, 11 марта — на мати-  
матичному і природничому факультеті,  
13 марта — знову на юридичному,  
16 марта — на філологічному, 18 мар-  
та — на медичному. Записуватися тре-  
ба в 3-й кімнаті помішників прорек-  
тора. 5 марта кінчається строк запи-  
сування на лекції математичного і  
природничого факультета, а 15 марта  
кінчається строк, в який приймають  
гроші за лекції.

— Рада київського товариства взаєм-  
ної допомоги помішників лікарів при-  
значила загальні збори членів т-ва  
на 14 і 15 марта о 7/8 години ввече-  
рі в аудиторії пропедевтичної клініки  
в олександрівській лікарні. На збо-  
рах буде прочитано: звітномлення за  
рік 1908, доклад ради про регистра-  
цію переизаченого статута т-ва, до-  
клад ради про передачу М. В. Шам-  
бану дезінфекційної станції і бюро  
праці, доклад ради про юридичне  
становище фельшарів, доклад Сулі-  
ми-Сильванського про організацію  
повторительних курсів та про плату  
секретарів т-ва; потім відбудуться  
вибори членів і кандидатів ради, ре-  
візійної комісії і суда чести.

— Народні лекції. 3 марта в залі  
I класу старого вакзалу розпочне-  
ться читання популярних лекцій для  
нижчих класів та робітників пів-  
денно-західної залізничі. Лекції чи-  
татимуться по неділях. Першою буде  
лекція проф. Делоне про воздухо-  
плавання.

— Базарні ціни на живність 3 марта  
були такі: м'ясо 14—15 коп., філе —  
25 коп., яєик — 70 коп., телятина — 12  
коп., свіжий судак — 30 коп., соловий  
судак 14—17 коп., короп — 20 коп.,  
щука 20 коп., линь — 20 коп., десяток  
яєць — 26 коп., хліб — 3½ коп., булка  
— 5 коп.

— З Київщини. Тиф серед арештованих.  
Бердичівська повітова земська упра-  
ва повідомляє, що в казатинській во-  
лости серед арештованих з'явився  
сипний тиф. Занедужало п'ять чоло-  
віка. (К. В.)

— Фальшивини грошей. З г. Радом-  
шля надійшла звістка, що цими  
днями там поліція застала цілу  
компанію фальшивиників. При їх знай-  
денні всі прилади до вироблення гро-  
шей. Трьох арештовано.

— З Володи. Позов управи. Власт-  
телька у г. Житомирі Приходькова-  
Козловська позиває житомирську го-  
родську управу, щоб та сплатила їй  
100 тисяч карб. за захоплені городом  
21 тис. кв. саж. землі по березі річ-  
ки Каменки. (Сл.)

— Неписьменний старшина. З м-ка Ям-  
поль, кременецького пов., нам пишуть:  
Старшина нашої волости вибув при-  
значений йому строк служби і оце  
недавно скликано було волосний сход,  
щоб вибрати нового старшину. П. ми-  
ровий сказав сходові поновити стар-  
шого старшину, який, мовляв, тямать  
своє діло, слухається його, але селя-  
не ні за що не згожувались. Після  
довгих та палких суперечок обрано  
старшиною людину зовсім неписьмен-  
ну. Цікаво зазначити, що багато кан-  
дидатів забалотировано було через  
те тільки, що вони були письменні.  
Ворогування проти письменних аро-  
сло настільки, що селяне, як гонорш-  
лось тоді на сході, бажали б мати  
собі й писаря неписьменного. Вислов-  
лювались також бажання, щоб писарь  
настановлявся громадою і тільки на  
трехліття. (Од власн. кор.)

— З Чернігівщини. До справи про убив-

### Я бачив...

(З Янка Куцали).

Я бачив, як вітер по полі гуляв,  
Риллю роздімав і березку хилив,  
Завосив підком сіножаті, лощинки,  
Ламав і березку і тихі рослинки...

Я бачив, шуліка голубоньку вбив,  
Порвав її серце і кров теплу пив,  
А вихор все пір'я й кістки десь  
розвіяв...

Тужив голубок, голосив без надії.  
Я бачив дівчину нещасну тоді,  
Як бігла до річки й пірнула в  
воді, —  
Нагнав хвилі вітер і слід той за-  
гладив.

...На березі вільха шуміла про  
араду...

Я бачив це все й душею страждав,  
Оміх вмер на устах, я пісень не  
співав, —  
Заплакав, і впала слеза на сльозинку  
За бідну березку, голубку й дів-  
чинку...

З білорус. пер. М. Шапова.

### Етюд.

І студент виїхав...  
Мусив виїхати, бо ні на що було  
жити.

І знову вернувся, і знову потя-  
лись осінні дні.

День за днем...  
Всі такі однакові, байдужі, сірі...  
Вранці він лежить і кашляє, опів-  
дні іде на рететивію, увечері обідає,  
хазяйнує, потім іде в театр, вертаєть-

ство гімназистки. Сенат скасував присуд чернівецького окружного суду в справі про убивство колпшним гімназистом Рубінштейном гімназистки Липковської, по якому винуватцем було виправдано. Тепер окружний суд має розглядати цю справу вдруге. Але як посилає Рубінштейнові про це повістку, то його ніде не знайшли. Кажуть, віби то він виїхав за кордон. (Ч. Сл.)

3 Полтавщини. Т—во артизму. Разом з одкриттям у Полтаві мальовничої школи є думка організувати товариство „дизайнських іскуств“. Статут цього т—ва, як повідомляє „Полт. Год.“, майже зовсім уже вироблено.

Про селянську спілку. 1 марта випущено на волю з полтавської губ. тюрми під заставу 500 карб. колпшного служачого кобеляцького земства А. Малайова, що позивається в справі за кобеляцькою селянською спілкою. Трохи раніш, 25 февраля, випущено з полтавської ж тюрми під заставу 300 карб. у цій самій справі К. Степешка. Є чутка, що справа про кобеляцьку селянську спілку буде розглядатись у Кременчуці в перших числах мая. Оборонцями виступають: з Київка пом. прис. адв. С. Ратнер, Харькова—прис. адв. Орлов, Полтава—прис. адв. С. Сіяльський, П. Первович, І. Хоменко та пом. прис. адв. Я. Махно і кременчуцький прис. адв. Реут. Крім того де-хто з підсудних у цій справі збирається запросити відомого катеринославського адвоката Александрова. (П. Г.)

„Фабрикант“ патронів. Опе нещодавно в Г. Прилуках реформували сотню стражників—чеченців, бо вже минувала в їх потреба. Коли ж одбірали од їх кулі, то застрімили, що вони не зовсім схожі на казенні. Стали придиратись пильніше і виявилось, що кулі й зовсім фальшиві. Чеченець, у якого з'явилися ті кулі, задержали і потрусили у його. Після турсу в його знайшли скриньку фальшивих набоїв, машину „Барклай“ та пломби (цілі) з вагонів, з яких і вилітали кулі. (Од власн. кор.)

3 Харківщини. Знай, з ним діло маєш. Раз якось у Харькові серед вулиці видала одна жінщина дворянина А. Войнич-Савонженського і він попливкв її в часті. Але виявилось, що то була знайома одного полпеецького, і Войничка в полціці пел... облязла, забрала годинника, гаманця з гршіми, револьвер і ин. і прогнала. Він був заарештований і став вимагати, щоб усі речі йому вернули, тоді, як повідомляє „Рыць“, пристав закричав на його: „Ще одне слово і вас вишлють адміністративним порядком!“

Селянські борги змсту. Харківська повітова земська управа розпочала позови проти тих селян, які й до цього часу не виплатили земству свого боргу за бляху на дахи. Сільські громади, які так саме восталися винні земству після будов шкіл, уже застерезено, що через місяць почнуть стробувати борги судом і в їх. (Сл.)

3 Херсонщини. Справа з ломбардом у Миколаїв. В г. Мінську заарештовано колпшного завідувачого миколаївським гор. ломбардом В. Гончарова. Нам повідомляють, що його вже привезено до Миколаїва і посажено—в тюрму. В цій справі тягнуть до суду багатьох місцевих багатіи. Суд в'осени.

Самогубство школяра. Недавно опе наклав на себе руки ученик 2-класової залізничної школи при ст. „Віраула“, півд-західя, азіан, Іван Бєрєвський. Він повисівся, бо вчителька С. Р-ва усе ставила йому „двойки“, тимчасом як учився він першим. Учителька Р-ва чогось не злюбила цього хлопця і мало того, що допікала його „двойками“, ще переказувала його батькам, що він ледащо, непуцящий хлопец і треба його „підтягнути“... Гомовлять люде, що певже не перший школяр вкладає на себе руки через д. Р-ву. Торік через неї один застрелюва, а другий був повисівся, та на щастя його хутко доглянули і одрятували. (Од власн. кор.)

3 Кубані. Вплив шибенця. В газеті „Кубан. Курьер“ уміщено звістку про самогубство в г. Катеринодарі якогось д. Григорія Рубана. Він повисівся в лісі біля Катеринодара, пишавши на квартирі записку, в якій написаво було тільки одне слово „Круглик“. Так зветь той ліс, де він повисівся. Мати його розсакає, що він в останні часи все читав книгу „О семи повішенних“, яка його дуже хвилювала. Під впливом прочитаного покійний за життя поводився якось не нормально, а в останні часи то просто доходив до божевілья. Крім того мати каже, що не задовго перед тим, як повисівся, він все говорив: „Бога не має—жити шкода і все на світі марно“.

Добрий вітер. Із ст. „Прохладка“ опе недавно величезний вітер погнав був всім вагонів, що стояли на запасній путі. Як виїшли вагони за станцію, то розбіглися так, що в годину пробігли 80 верстов і ніхто не міг їх спинити. Тільки аж на другій станції вагони було повалило. Два вагони розбито геть чистю, а шість зійшлися рельє і саки добре поцувалися. (Н. З.)

Українці в Галичині. В парламенті відчитано 8 наглих вивеснів посла Олесницького і його ж таки інтерпеляцію до міністра народньої просвіти в справі незаконного заведення викладової польської мови в школі в селі Повітню. Посол Кость Левицький поставив вивесня про скасування двох найнижчих класів лобово-класового податку. (Вуков.)

Полкова мова. На підставі наказу військового міністра урегульовано справу так званої полкової мови в де-яких відділах австрійського війська. Між иншим українську мову, разом з польською, призначено полковою в 10 і 12 клівній дивізії, артилерії, а в 2 тяжкій дивізії гавбиць її ж таки призначено полковою мовою поруч з чеською і польською. (Вук.)

Українці в Паризі. В „Українській Громаді“ в Паризі (на Rue Thuin 14) помічається щораз живіший рух, бо товариство агітує щораз більше наших земляків з Росії та Австро-Угорщини, які досі жили одинцем та дуже часто винародовлювалися. На останніх загальних зборах було присутніх 40 членів, не кажучи про те, що багато на ці збори прибути не могли. До ради нового товариства вибрано на цих зборах: головою—д. Онцка, заступником голови й господарем М. Парашука, секретарем Я. Федорчука, а касиром Дукельського. Т-во готується урядити Шевченкове свято, яке визначено на 7 марта. Справу що улаштує окрема артистична комісія, до якої належать д.д. В. Винниченко, С. Маауренко, Я. Федорчук та М. Парашук. В концерті візьмуть участь українські оперні співаки, що пробувають зараз в Паризі. Парижська ук. колонія дуже різнородна по своїх професіях,—а у ній чимало членів робітників та студентів з всяких вищих шкіл...

Українці на Буковині. Національна свідомість. Є в основних законах австрійських 142 стаття такого змісту: „всі народи австрійської держави мають рівні права і кожний народ має безумовно право оборонити і плекати свою народність і свою мову“. Крім того, наказ міністерський, виданий 10 апріля 1861 року, а також пояснення державного трибуналу у Відні, опубліковане 25 апріля року 1882, ясно зазначають, що всі урядові особи і інституції мусять приймати прохання, писані українською мовою, мусять писати протоколи по-українському, коли цього бажатимуть заінтересовані особи і т. ин. І коли другі культурні і національно свідоміші народи Австрії з відповідних прав своїх завше користуються і ніколи не дають їх на погалу, то про українців цього сказати неможна. Не кажучи вже про темне селянство, яке здебільшого й не знає про існування такого свого права, а через те й не може його обороняти од жахливого ламання з боку тих, що прав чужих взагалі не зважають поважати, навіть і інтелігенція з цього погалу далеко стоїть позаду од інтелігенції інших націй Австрії. В своїх зносинах з урядовими особами і інституціями інтелігенція українська далеко не завше являє української мови иншим разом через те, щоб не розгнівати якогось великого пана, а другим разом, навіть і через те, що не відать, чи мають вони право в офіційних стосунках вживати української мови. Звичайно, що приклад інтелігенції не без відповідного впливу лишається і серед народнього загалу. Таке нехтування своїх прав українцями на Буковині дає найбільше погані наслідки по тих місцях, де дуже дав себе відчувати русифікація, наприклад, в Сучавці. Тут дуже часто можна почути, що українська мова скрізь зайва, ніде не потрібна, а через це немає чого й часу гайти на те, щоб вчитися неї по школах. Такі думки повстали як наслідок того занадто вже великого нахилу українців уступати та одсубовуватися, аж поки не засунулися в такі манісенький куточок, де їх і помічати не хотять. Так, наприклад, одсубовується учитель в школі в Г... все своє діловодство ведуч по-німецькому. І коли один з-поміж них запропонував, щоб протоколи засіданнів списувалися по-українському, то проти цієї пропозиції повстала решта його товаришів через те, що, мовляв, не личить протоколи писати по-українському, коли всі інші ділові бумажі пишуться німецькою мовою, а крім того протоколи ці від початку 1908 року списувалися по-німецькому, то як же його так одразу по-українському писати... І таких інтелігентних українців, що аргументацію учителів з Г... висувують, на Буковині багато те.

„Буковина“

Українці в Угорщині. Державна заплата. Міністр хліборобства дав 17.300 корон державної заплоти на поліпшення скотарства по українських верховинських селах. „Н.“

Економічне життя України. Коневодство на Кубані. Як переорав хліборобський плуг кубанські степи широкі та зробив з їх ниви колосисті, то й стало підпадати на Кубані скотарство, а особливо коневодство. Ні на чому стало його виводити. А був час, коли коневодство було дуже корисною і найбільш поширеною галуззю козацького господарства. На підпад коневодства тепер на Кубані звернуло увагу й обласне начальство і вживає всяких заходів, щоб його підтримати, одлаючи під випас на дуже легких умовах військовою землею,—але це все мало помагє.

На 1 января 1907 р. військовою лядя на Кубані належало 414.966 коней, що пересічно вносить по 75 коней на кожну сотню мужського полу. Табунів коней гідних до служби у військовій було 129, в яких загалом налічувалося 13.895

коней, що належали козакам 2-ої черги та підготовительного розряду. Особливих породистих жеребців по станциях було всього коло 523. Р. 1905 спаровано було кобил з жеребцями 13.380, а р. 1906 од їх ожеребили 3.292 лощат. Лощата здебільшого були мішаної породи, прилатиші до роботи, ніж до військової служби. Крім станичного подворного коневодства по де-яких станциях на Кубані є ще громадські табуни, яких налічується 25 жеребців і 233 кобил-матки. Од громадських табунів мається ось який приклад: коней—трьохліток—64, дволіток—64, одліток—65 і лощат—113. Але громадські табуни потрібують дуже великих затрат і чимало землі з станичного юрта під випас їх, а це при дорожній землі мало корисно для громад. Є на Кубані ще й приватне коневодство—табуни та завліське. Приватними табунами володіють здебільшого тільки горі. Але зменшення пасовища й на гірських стегах так саме примушує зменшувати табуни. Р. 1903 гірських табунів на Кубані було 847 з 1807 жеребцями та 17.958 матками, а через три роки (1906) табунів уже стало 733 з 1.690 жеребцями та 19.222 матками. Кінські заводи содержатись тільки заможні землевласники та вівчари. Таких заводів на Кубані налічується 19, в яких є 78 жеребців і 761 матка. Приплід тут мається такий: трьохліток—206, дволіток—281, одліток—337 і лощат—198. Але те, що нема своїх пасовищ, а аренда іна на землю висока, робить і табуни коневодство малокорисним і заводи усе потроху закриваються. За останні три роки з 26 їх перевелось на 19, жеребців з 119—на 78, а маток з 1070—на 761. Залежно від цього значно понизився і приплід.

Сільськогосподарські робітники. Не зважаючи на те, що сільськогосподарські робітники повернулися з заробітків усього коло двох місяців тому, поодинокі невеликі гуртки селян з Курщини з недавнього часу знов стали повертатись на Кубань, шукаючи роботи по економіях. Причини такого раннього повороту лежить, головним чином, у тому, що через брак грошей заробітчани мусять більшу частину дороги йти пішки. Прибувши на місце, заробітчани думають до початку весняних работ прожити у заможніших селян, працюючи в них за саму харч.

Мукомольний відріс. Мукомолі в липовському повіті (Київщина) знов переживають гострий кризіс. Багацько млинів спинили свої роботи.

3 Кременчука (Полтавщина) повідомляють, що тамошні мукомолі так само, зважаючи на великі запаси муки на складі та невідгодність продукції, поспішали свої млини. Візробітних усе прибільшується з кожним днем.

З'їзд пасічників. Проскурівська повітова земська управа скликає з'їзд пасічників. З'їзд цей має відбутися в апрілі місяці у Проскуріві.

Наслідки закону 9 ноября. В с. Новопавлівці, павлоградського повіту (Катеринославщина), одбувається якась надзвичайно жава купівля-продаж селянської надільної землі. Продають здебільшого землю ті, хто фактично нею уже давно не користувалися. Закон 9 ноября нагадав їм про їхні права і вони потяглися до землі, щоб закрити її у приватну власність, а потім продати. Закріплюється земля помімо громади, яка на це й незгодна. Роспродаж землі викликає страшний попит на позики, з чого дуже добре користуються місцеві лихварі, беручи аж по 20 проц. рокових на позиченні гроші.

З життя „Просвіти“.

Історичні лекції німецької „Просвіти“. Сього 5 марта в лекційній залі Троїцького народного дому (Троїцька пл.) буде прочитана перша лекція шкільно-лекційної комісії київської „Просвіти“ з цілого курсу народніх лекцій по історії. Читатиме В. О. Віліньська. Програма лекцій: Доісторичне життя світа і людини. Фауна і флора кам'яного часу. Перше знаряддя. Польовання. Рибальство. Домове життя. Початок рівно в 7 год. вечора. Вілети платні і безплатні. Дальша лекція—Л. М. Черницької 8 марта: Славіяне, їх життя та вірування. Перші князі.

Голова видавничої комісії київської „Просвіти“ прохає всіх членів комісії прибути сьогодні на зборів, бо читатиметься звіт доповідня за минулий рік.

ТЕЛЕГРАМИ (і останні вісти з газет).

Відозва членів Думи до всіх парламентів світа. ПЕТЕРБУРГ, 3. Члени Думи всяких фракцій підписують відозву, складену Маклаковим до всіх парламентів світу з приводу непорозуміннів на Близькому Сході. В відозві зазначається, що Австрія без згоди держав прилучила дві провинції і тепер загрожує Сербії. Росії ближче, як иншим народам Європи, інтереси Сербії. Але нехай подумають ці народи, що звинки Австрії загрожують не тільки Сербії, але й усім.

Після перемоги Австрії над правом та справедливостю,—каже відозва,—загальна війна стане неминучою. Хто припустить перемогу тепер, той візьме на себе відповідальність за наслідки. Наслідки ж будуть такі страшні для всіх народів, що заради загальних інтересів і спокою—члени Думи закликають представників усіх законодавчих вібраннів не допустити Австрії до страшного і хибоного кроку.

Рухлов вимагає поясненнів від директора інститута доріг проф. Вранд-

та з приводу того, що він підписав адресу проф. Занчевському.

Адміністрація задовольнила прохання бунного депутата Ломтадізе про те, щоб його було переведено до Севастопольської лікарні.

Зважаючи на хворобу П. А. Столиціна, кабинет міністрів ухвалив одсунути питання загальної внутрішньої політики і напрямити діяльність Думи на бюджет.

Синод ухвалив запропоновані київським місіонерським з'їздом засоби боротьби з католицькою пропагандою.

Судові справи. (Од власного кореспонд.)

ПОЛТАВА, 4. В окружному суді розглянуто справу про бунного земського начальника Данилевського, відомого через свій лист про був. харьківського генер.-губ. Пешкова. Данилевського обвинувачувано за підлог, і виправдано.

ПЕТЕРБУРГ, 3. За редактування „Извєстій крестьянских депутатов“ Широкого присуджено судовою палатою до кріпости на півтора роки.

В пєтербурзькому окружному суді підчас розгляду справи про пограбування одної квартири, обвинувачені повідічили, що союзник Смирнов, який служив в охранным одділі, підмовив їх пограбувати артильщика, роздав з доволу пристава револьвери і коли вони почали одмовлятися, загрожував їм воєнним судом.

Арешти і вбивства. (Од власного кореспондента).

СМІЛА, 4. Поліції, що прийшла арештувати двох анархистів, зроблено збройний опір, що тягє 7 годин. Врешті анархисти наклали на себе руки: один—вибухом бомби, другий—вистрілом з револьвера. В пробитому кулями будинку знайдено де-кілька маверів. Сем'ю, що жила тут перед цим, виведено невідомо куди. Цієї ночі зроблено в городі де-кілька трусів та арештів.

ЛОДЗЬ, 4. В звязку з озброєним нападом на Губернаторський вулиці, в професійному товаристві „Відност“ зроблено турси. Заарештовано касира, секретаря та двох члєвів.

Напади та вбивства. СТАРА-РУСА, 4. Втора по дорозі до Холму двоє невідомих застрєлили й пограбували візника та поранено селянина, що хотів затримати убивців. Злочинців заарештовано.

САРАТІВ, 4. В колпшанському повіті, між станціями Руднею та Ільменем, зроблено напад на пошту, що їхала під охороною. Почта ціла; одного з нападників затримано.

Замох. ПОЛТАВА, 3. Під вічком у ідальні директора гімназії Кюлего вибухла бомба. Розбито шибки; ніхто з людей не потерпів.

Нелегальна бібліотека. ПЕТЕРБУРГ, 3. Комісія поміпників адвокатів клопочеться перед радою присяжних адвокатів про заснування при раді бібліотеки нелегальної літератури, а якою доводиться знайомитися для процесів.

Різні звістки. (Од власного кореспонд.)

ПОЛТАВА, 4. В екстреному губернь. звиському вібранні членом управи, замість Грінєвича, вибрано Антоєнка, правого.

За кордоном. До австро-сербського непорозуміння. ПЕТЕРБУРГ, 4. Сьогодні по городу циркулюють тривожні, хоча й не досить певні, чутки, що віби-то між сербським та австрійським військом почалися сутички.

ПЕТЕРБУРГ, 4. Є чутка, що гольовкомандуємим сербської армії буде призначено брата короля, князя Арсена Карагеорьєвича.

ПЕТЕРБУРГ, 4. Петербурзькому телеграфному агенству повідомляють, що міністр закордонних справ передав австро-угорському посланникові відповідь російського уряду на його повідомлення в Константинополі про австро-турецький протокол в боснегердовинській справі. В російській відповіді зазначено, що, як вже було встановлено в циркулярній російській депеші від 6 декабря 1908 р., безпосередня умова між Австро-Угорщиною та Турцією не звичую потреби передали боснегердовинське питання на конференцію держав, що підписали берлінський трактат. Через це російський уряд згоджується тепер же пристати до Австро-Угорщини та інших держав в справі скликання конференції, якій належить розглянути, як боснегердовинське питання, так само й інші пункти програми конференції, що вже прийнято всіма державами.

ВІПГРАД, 4. Скупщина ухвалила законопроект про додатковий видаток—5.850.000 динарів на зброю та додатковий кредит в 500.000 динарів на конфіденціальні видатки міністерства закордонних справ.

ВІДЕНЬ, 4. Преса в обуреному тоні вимагає з'ясування становища. „Neue Freie Presse“ рішучо загрожує війною, коли Сербія не перестанє озброюватися і не визнає, що міжнародне становище Боснії цілком з'ясовано. Міністр-президент Векерле повідомив газетарів, що становище дуже серйозне, але не безнадійне. На біржі тихо. Газети повідомляють, що Австро-Угорщина на тому тиски

вимагатиме ясної відповіді від Сербії, при чому ця вимога не буде мати характеру ультиматума.

БЕРЛІН, 4. „Vossische Zeitung“ телеграфує з Праги, що уряд звелє встановити на почта нічну правцю без перерви. Редакціям газет рішучо заборонено оповіщати про те, куди й скільки постанє війська.

Людність Відня страшенно обурена відповіддю Сербії. Скрізь тільки про це й мова. Людність певна, що війна буде.

ВІДЕНЬ, 4. Під приводом міністра закордонних справ відбулась нарада при участі обох міністрів-президентів та міністрів-докладчиків в спеціальних справах. Обміркувалося відношення до Румунії з торговельно-політичного боку. Вироблено інструкції австро-угорському посланникові в Вухарєсті, якому запропоновано проводити дальші переговори.

ПARIЖ, 4. З певних джерел повідомляють до „Franks Zeitung“, що Австро-Угорщина майже закінчила воєнні підготовлення. В телеграми повідомляється, що військо поділено на дві армії під спільним проводом ерцгерцога Франца-Фердинанда.

ВІДЕНЬ, 4. Кореспондент „О. Н.“ повідомляє, на могли жертв мартовських днів 1848 р. робітників протєстували проти війни. Такий же протєст заявив партейтаг українських соціал-демократів, що відбувся у Львові.

Театр і музика.

Труппа П. Саксаганського в Сумах. 27 февраля сумчане прощались з труппою П. Саксаганського, яка од 16 до 27 февраля дала 10 кращих вистав українського репертуару. Не торкаючись змісту виставлєних речей, треба зазначити, що мало не всі ролі були виконані дуже уміло—а душею, а вражіння кожна вистава робила на глядача—як найкраще. Коли ж узяти таку виставу, в якій приймає участь і сам П. Саксаганський, то така вистава зостається просто-таки не забутною. Крім Саксаганського треба окрема зазначити ще артистку Л. Ліницьку, яка так чудово виконує свої ролі. Непогано також грають артистки Попова та Войцєхєвська. Варти уваги й артисти Зайченко та Позятченко.

Прощайчись з труппою, глядачі аробили гучну овацію орудареві „товариства“ П. Саксаганському.

А. З. Труппа Матусина у Владиванзії. Сюди прибула на піст „руско-малоруська“ труппа д. Матусина. На перший раз, як і можна було сподіватись, виставляли драму Суходольського „Хмара“. Що до виконання п'єси, то можна сказати тільки те, що більшість виконавців не вміє дотопно балакати по українському. Мало того, багацько слів вивелють на російський лад, а ще де-хто з артистів і цілі фрази проказують російськими словами. Та для владиванзців найкраще, звісно, танці. Особливо має успіх один з артистів, який танцює якісь дивовижні танці, які навряд чи коли й могли бути на Україні. Від дивує публіку тим, що на пальцях рук викидає такі колпнця, що тільки дивуєшся, чого ця людина опинилась в драматичній труппі, а не в якомусь циркові.

В афішах сповіщалося, що труппа виставлятиме „нові“ пєси українського репертуару. Сюди ввійшли: „дума Марта“, „Зоря нового життя“, і „Панна Штукарка“.

Після „Хмари“ виставляли на другий день „Піганку Азу“, а там „Запорозжя за Дунаєм“. Навряд чи будуть такі речі, як „Ревізор“ Гоголя в перекладі на українську мову. Позаторік Глауєнко виставляв його тут і мав чималий успіх. Не треба б д. Матусину зважати на те, що українські драми без співу і танців не матимуть успіху. Безумовно, найдуться й незадоволені, але будуть і прихильники. Значна частина владиванзців українці, які безумовно розуміють українську мову. Там то може п'єси і справжнього нового українського репертуару матимуть успіх.

Д. Пєпенко. Гастролі М. Л. Кропивницького. Українська труппа Т. Колєсничєнка, що грає зараз у зімовому театрі в Кременчуці (Полтавщина), запрошує на кілька гастролів до себе М. Л. Кропивницького.

У 2-класовій школі в с. Новопавлівці, павлоградського пов. (Катеринославщина), уряджено було літературний раюк, на якому за публіку були селяне та місцева інтелігенція. Ученики й учениці читали байки та сцени в ліях московською і українською мовами. Особливо добре удалися дітям українські байки в ліях і публіка з їх дуже була задоволена.

† П. С. Мирєв-Бєдох. 4 февраля, як сповіщає „Т. и Иск.“, помер у Пензі від апоплексії серця український артист і антрепренєр Петро Семенович Мирєв-Бєдох. Останніми часами небіжчик не держав труппи. Народився П. С. у Зінкові, на Полтавщині і вчився в повітовій школі. Спершу грав на російській сцені, а тоді в українських труппах. Антрепренєром став покійник з 1888 р. Недавно Мирєв-Бєдох написав українську драму: „Фрейдя“, та цензура не дозволила виставляти її на сцені. Семья його зосталась в великих злиднях.

